

Tietotekniikkaa opiskelemaan

Aloitamme RAY:n rahoituksen turvin tietotekniikan perusopintojen opiskelujakson/koulutusprojektin marraskuussa 1997. Koulutuksen järjestää Suomen Kuurosokeat ry yhteistyössä Tampereen Aikuis-koulutuskeskuksen kanssa.

Sisältö ja tavoite:

Koulutuksessa tutustutaan tarkemmin tietokoneen käytön perusteisiin, eri käyttöjärjestelmiin, apuvälineohjelmiin sekä erilaisiin tietoliikenneohjelmiin. Koulutuksen jälkeen opiskelijat voivat toimia alueellisena mikrotukena muille kuurosokeille henkilöille.

Aikataulu:

Koulutus alkaa lähiopintoviikolla 3.-7.11.1997. Koulutus kestää vuoden, jonka aikana on 6-7 lähiopiskelujaksoa sekä etäopiskelua.

Lähiopiskelu tapahtuu Tampereella Kuurosokeiden toimintakeskuksessa ja etäopinnot kotona omaa

tietokonetta käyttäen. Opettajalla ja opiskelijoilla on käytössään koko ajan oma sähköposti/keskustelualue.

Kustannukset:

Opiskelu ja oppimateriaali ovat opiskelijoille ilmaiset. Myös majoitus ja matkat lähiopintoviikoilla ovat maksuttomia.

Hakemukset:

Kurssille hakevalla henkilöllä tulee olla jonkin verran kokemusta tietokoneen käytöstä, mm. oman henkilökohtaisen apuvälineohjelman hallinta on suotavaa. Eduksi lasketaan myös sähköpostin käytön tunteminen (Ovi-ohjelma). Paikkoja täytetäessä etusijalla ovat kuulonäkövammaiset hakijat. **Hakuaika päättyy 29. syyskuuta.** Opiskelijavalinta tapahtuu lokakuussa. Ensimmäiseen koulutusjaksoon otetaan neljä opiskelijaa.

Lisätietoja ja hakulomakkeita

Kuurosokeiden toimintakeskus

Risto Hoikkanen puh.

(03) 3800 510, internet:rho@sci.fi

tai **Kirsti Toivonen** puh.

(03) 3800 512.

tekstip.(03)3800 501, fd: 1:31/50.

TUNTOSARVI 23.vuosikerta, ISSN 0358-2280

Julkaisija: Suomen Kuurosokeat ry, Uudenmaankatu 28, 00120 Helsinki.

Puhelin (09) 5495 350. Tekstipuhelin (09) 5495 3526. Fax (09) 5495 3517.

Päätoimittaja: Anu-Liisa Rönkä **Toimittaja:** Raili Karisaari

Toimitusneuvosto: Eero Vartio, Martti Avila, Marja Heinonen, Maija-Leena Railo, Anita Palo, Marja-Leena Roponen, Anu-Liisa Rönkä, Raili Karisaari.

Vuosikerta 150 mk. Lehti ilmestyy 11 kertaa vuodessa isokirjoituksella, pisteillä, äänitteinä, videona, ruotsinkielisenä käännöksenä ja sähköpostina.

TUNTOSARVI

Suomen Kuurosokeat ry

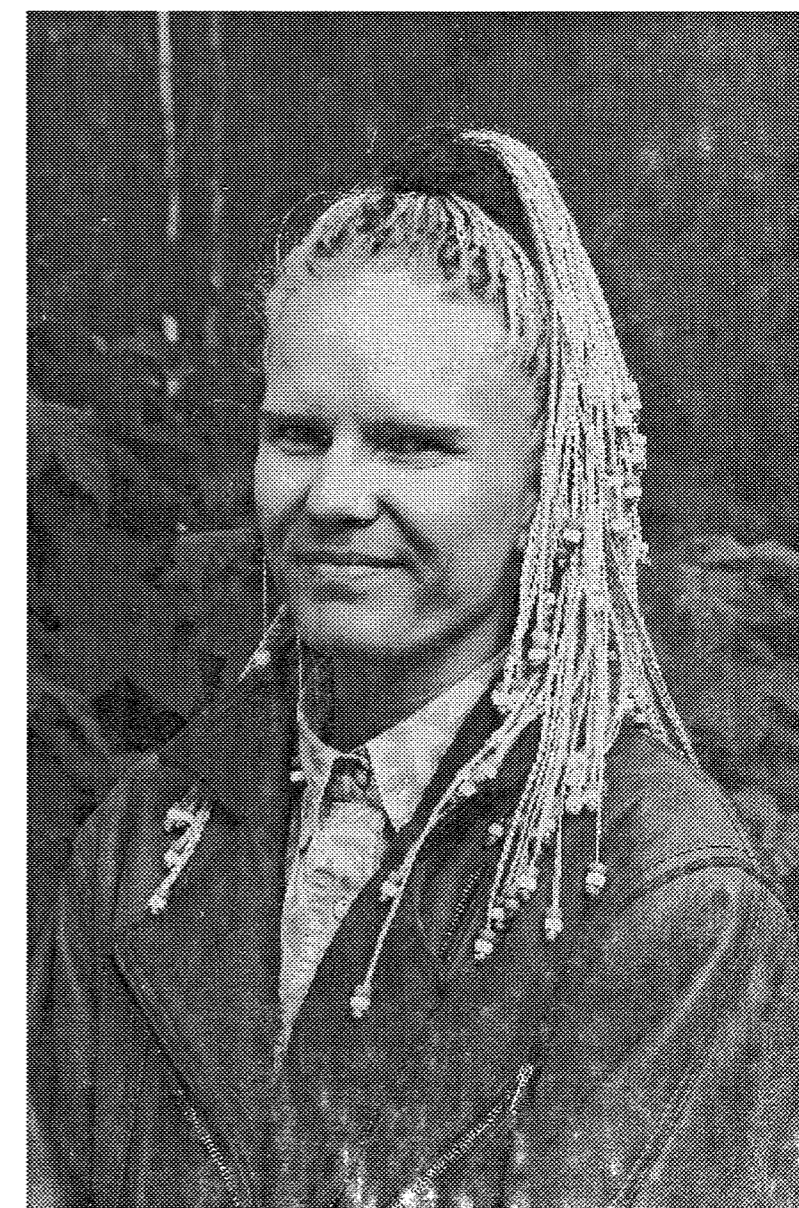

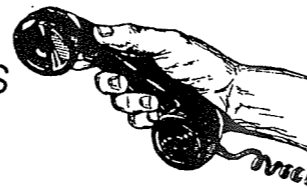
Syyskuu 9/1997

**Eija Halonen:
"Työstä
iloa elämään"**

**Lapset
kurssilla
Jyväskylässä**

**Vertaistuki -
mitä se on?**

Sisällys:

Soittokierros:.....	2
Retinitis-yhdistyksellä teemapäivä	
Pääkirjoitus: Kursseilta kuntoutumisen eväitä, Elina Lehtinen....	3
Kuulonäkövammaisten kuntoutumiskeskuksessa	
Tärkeintä kuunnella lasta.....	4
Monipuolinen resurssikeskus.....	6
Tietokoneesta huvia ja hyötyä.....	7
Eija Halonen:	
Työstä iloa elämään.....	8
Antinkodissa vapaa asunto	9
Russ tuntee musiikin.....	10
Vertaistuki on kulkemista toisen rinnalla.....	12
Kuurosokea lapsi tavallisessa luokassa.....	14
Uusia kasvoja	16
Aika on sienten	17
Kirjoitustalkoot: Runoja ja novelleja arjen keskeltä	18
Kenestä Vuoden Kirjoittaja	18
Mikä paras tekstikoko?.....	19
Tietotekniikkaa opiskelemaan....	20

Kannen kuva: Eija Halonen, työsäkävien avustaja Jyväskylästä. (Kuva: ALR)

Retinitis-yhdistyksellä teemapäivä 27.9.

Soittokierros tavoitti tällä kerralla Retinitis-yhdistyksen puheenjohtajan **Seppo Jurvasen**. Mitä merkkitapah-tumia yhdistyksellenne on tulossa syksyn aikana?

- Olemme juuri viimeistelemässä kansainvälistä teemapäivää, Retinitikon päivää, jossa olemme nyt mukana kolmannen kerran. Tätä teemapäivää vietetään vuosittain syyskuun viimeisenä lauantaina, joka tänä vuonna sattuu olemaan 27. syyskuuta.

Pyrimme olemaan esillä mahdollisimman monissa tiedotusvälineissä: sanomalehdissä, radiossa ja mahdollisesti televisiossakin. Tarkoituksena on tiedon levittäminen perinnöllisestä retinitis pigmentosa -sairaudesta ja yhdistyksemme toiminnasta.

Teemapäivän viettoon kuuluu myös Läheis-viikonloppu Lomakoti Koivupuistossa, Tampereen Ylöjärvellä.

Retinitis-yhdistyksen syyskokous pidetään 8. marraskuuta Seinäjoella. Kokouspaikkana on Hotelli Lakeus. Suomen Kuurosokeat ry:n Vaasan aluesihteerin **Inga Lassfolk-Herler** on lupautunut tulemaan paikalle kertomaan kuurosokeuteen liittyvistä asioista ja omasta työstään. RK

Kursseilta kuntoutumisen eväitä

Viime aikoina hyvin yleisenä puheenaiheena on ollut kaunis sää. Lasten kesäkursseilla auringonpaistetta todella toivotaan ja tänä kesänä sitä myös saatiin. Jyväskylässä Kuulonäkövammaisten kuntoutumiskeskuksessa järjestettiin kesäkuussa kurssi monivammaisille koululaisille. Elokuussa vuorossa oli Usher-koululaisten ja yleisopetuksessa olevien kuulonäkövammaisten koululaisten kurssi.

Sää suosi molempia kursseja rutiinaallisesti. Elokuun kurssilla päästiin jopa uimaan järveen. Useina kesinä järvivesi on ollut elokuussa jo niin kylmää, että on ollut syytä turvautua uimahalliin. Kesäkurssien ohjelmassa oli jälleen monia mieleen jääviä tapahtumia. Monet ovat matkustaneet junalla tai lentäneet lentokoneella, mutta vain harvat ovat olleet kuumailmapallon kyydissä. Nyt ovat elokuun kurssilaiset tätäkin kokemusta rikkaampia.

Syksy on alkanut Jyväskylässä kolmen pienen koululaisen kurssilla. Jokaisella lapsella on oma yksilöllinen ohjelmansa. Suuri osa ajasta

kuluu päivittäisten taitojen opetteluun. Lasten kanssa tapahtuva toiminta suunnitellaan usean työntekijän yhteistyönä. Myös vanhemmat ovat tiiviisti suunnittelussa mukana.

Koska valmiita ratkaisuja ei ole olemassa, syntyvät ideat useimmiten pohdinnan tuloksena. Kurssien tarkoituksena on tukea lasta, hänen perhettään ja lähityöntekijöitä niin, että kuntoutuminen voi jatkua yksilöllisten suunnitelmien mukaisesti kotipaikkakunnalla kurssin jälkeen.

Uusien asioiden oppiminen tapahtuu helpoimmin, kun opiskelu on hauskaa. Olemme saaneet monesti huomata tämän kurssillamme, kun sekä kurssilaisilla että ohjaajilla on ollut yhtä hauskaa ja kaikki mukana olleet ovat oppineet jotakin uutta.

Virkistävää syksyä kaikille lukijoille!

Elina Lehtinen

Kuulonäkövammaisten kuntoutumiskeskuksen johtaja

Kuulonäkövammaisten kuntoutumiskeskuksessa

Tärkeintä kuunnella lasta

Anu-Liisa Rönkä

Kuulonäkövammaisten kuntoutumiskeskuksessa on lounasaika. Ruokailuhuoneessa on iloinen tunnelma. Kommunikaatiokurssilla olevat **Saara, Maria ja Mikael** syövät lanttupihviä ja maksalaatikkoa. Ja jälkiruuaksi puolukkapuuroa. Hoitajien vuoro on vaihtumassa. Aamuhoitajat kertovat iltahoitajille päivän tapahtumista. Iltahoitajat suunnittelevat loppupäivän ohjelmaa.

Saara, Maria ja Mikael ovat monivammaisia lapsia. He tarvitsevat kaikkeen toimintaan hoitajien apua. Jokaisella lapsella on siksi kaksi omaa hoitajaa, jotka työskentelevät vuoroissa. Öisin päivystää erillinen yöhoitaja.

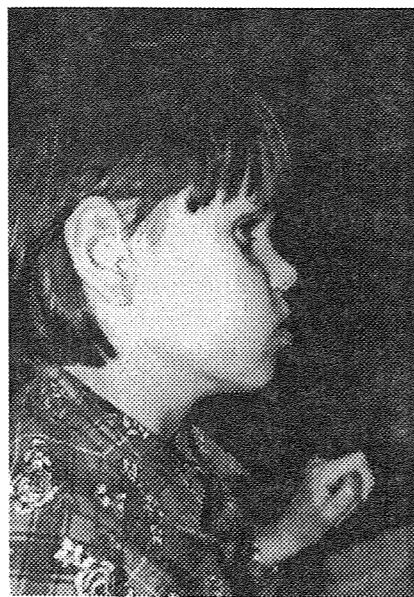
Hoitajat ovat pukeutuneet iloisenvärisiin paitoihin, jotka herättävät lasten huomion. Ruokailuhuone on muutenkin täynnä värikkäitä koristeita: katossa roikkuu monivärinen kynttiläkruunu, nurkassa heiluu langojen varassa erilaisia pikkuesineitä

ja seinillä on kosketeltavia tauluja erilaisine materiaaleineen.

Ja musiikki soi. Saara menee nurkkaan asetelluille patjoille kuuntelemaan Jari Sillanpäättä. Tyttö selvästi nauttii kuulemastaan.

Kun lapsi on monivammainen, hänestä ei aina tiedä yhtä varmasti, mistä hän pitää ja mistä ei. Lapset eivät välttämättä osaa ilmaista tunteitaan kovin selvästi.

– Jokainen osaa kuitenkin jollain tavalla ilmaista itseään, sanovat hoitajat **Sisko Hiironen, Heidi Naukarinen ja Sari Saarenketo**.

Saara kommunikaatiokurssilla. (ALR)

Sisko, Heidi ja Sari kertovat, että heidän työssään ehkä tärkeintä on oppia tulkitsemaan lapsen viestejä ja luoda vuorovaikutusta lapsen kanssa; oppia tunnistamaan lapsen hyvät ja huonot olot ja yrittää luoda sitä hyvän olon tunnetta.

Kuntoutumiskeskuksessa hoitajat iloitsevat, kun lapsi pistää kielen mykkyrälle ja kieltäytyy syömästä ruokaa. Tempu tarkoittaa sitä, ettei lapsi pidä kyseisestä ruuasta ja että hän osaa näyttää sen. Mitä enemmän lapsi näyttää omaa tahtoaan, sitä isompia asioita hän pääsee valitsemaan.

Omenapiirakkaa ja ulkoilua

Iltapäivällä on lasten kuntoutumiseen osallistuvan työryhmän pala- veri. Kunkin lapsen omat hoitajat sekä talon muut ammattilaiset kuten psykologi ja kuntoutusohjaaja kokoontuvat säännöllisesti keskustelemaan lapsen tilanteesta, kehityksestä ja kuntoutuksen lähimmäistä tavoitteista. Koska käsittelyssä ovat tänään Mikaelin asiat, Saaraa hoitavalla Heidillä on tilaisuus leipoa keittiössä herkullinen omenapiirakka.

Iltapäiväkahvilla saamme kaikki piirakkaa. Lapset mutustelevat her- kua tyytyväisinä. Kahvin jälkeen lapset ja hoitajat lähtevät ulos. He

tekevät lenkin lähimaastossa ja kasvattavat ruokahalua päivällistä varten.

– Päivän ohjelma riippuu aina lap- sen vireystilasta, hoitajat kertovat. Mitään ei tehdä väkisin, mutta py- ritään kuitenkin säilyttämään päi- vässä jonkinlainen rytmi. Kukaan ei saa pelkästään nukkua koko päi- vää.

Yksilöllistä kuntoutusta

Jokaiselle lapselle suunnitellaan yksilöllinen kuntoutusohjelma. Lap- sen taidot arvioidaan, ja mietitään mihin hän juuri nyt tarvitsisi eniten tukea. Erytisterapiaa on tarjolla kunkin tarpeiden mukaan. Se voi olla esimerkiksi fysioterapiaa, mu- siikkiterapiaa, puheterapiaa tai vaikka ratsastusterapiaa.

Tavallinen arkipäivä on muutenkin täynnä toimintaa ja virikkeitä. Ke- tään ei jätetä hetkeksikään yksin toimeksi, vaan meneillään on aina jotain: vaikka musiikin kuun- telua, voimistelua tai leikkimistä.

Saara, Maria ja Mikael istuvat ta- vallisesti pyörätuoleissa, mutta päi- vällisen jälkeen on vuorossa seiso- mistuokio. Lapset seisovat erityisiin seisomatelineisiin tuettuina. Seiso- mistuokio vaatii fyysistä ponniste- lua sekä lapsilta että hoitajilta, mutta kaikki hoitavat osansa mukisemat-

ta. Urakan jälkeen lapset pääsevät porekylpyyn.

Illalla Maria nukahtaa ensimmäisenä. Saara ja Mikael katselevat televisiota. Saara istuu hernesäkituolissa ja Mikael hoitajansa Siskon sylissä. Pian Mikaelin silmät alkavat lupsahdella ja poika valuu rauhalliseen uneen. Sisko kantaa hänet vuoteeseen. Tyytyväisen näköinen Saara jää vielä hetkeksi television ääreen.

Monipuolinen resurssikeskus

Kuulonäkövammaisten kuntoutumiskeskus on koko Suomea palveleva resurssikeskus, jossa on keskitettynä tietoa kuulonäkövammaisuudesta.

– Jaamme tietoa, olemme mukana kehittämässä palveluja ja edistämässä alan tutkimusta. Meillä on myös vastuu itse jatkuvasti koulutautua, johtaja **Elina Lehtinen** kertoo.

Kuntoutumiskeskus järjestää kurseja kuurosokeille lapsille ja heidän perheilleen sekä kuurosokeina syntyneille aikuisille. Asiakkaat ovat monenlaisia: on vaikeasti monivammaisia lapsia ja toisaalta lukiota käyviä, yliopistoon aikovia nuoria.

Keskus kouluttaa myös lähityöntekijöitä, jotka työskentelevät kuurosokeiden asiakkaiden kanssa heidän kotipakkakunnillaan. Myös kuntoutumiskeskuksen työntekijät tekevät asiakaskäyntejä koteihin eri puolille Suomea.

Aistivamman havaitseminen tärkeää

– Tiedotustyö on jatkuvaa. Kuulonäkövammaisen havaitseminen on tärkeää, jotta oikeat ihmiset ohjautuvat kuntoutukseen, Elina sanoo. Kuntoutumiskeskuksen toiminnasta ja palveluista jaetaan tietoa varsinkin sairaaloihin, muihin järjestöihin ja kehitysvammaisten palvelujen järjestäjille.

– Monivammaisten lasten kohdalla aistivammaisuus jää vielä liian vähälle huomiolle. Lasten omat kyvyt eivät voi tulla esiin, ellei tiedetä että lapsella on aistivamma ja toimittamisen ehdoilla. Lapsi ei voi oppia, ellei hänelle anneta tietoa sellaisella tavalla, että hän pystyy sen vastaanottamaan.

Kuntoutumiskeskuksella on tällä hetkellä noin sata asiakasta, mutta määrä lisääntyy tiedotuksen ja kontaktien myötä. Elina Lehtinen arvioi todellisen asiakasjoukon huomattavasti isommaksi.

Tietokoneesta huvia ja hyötyä

Kuulonäkövammaisten kuntoutumiskeskuksessa tietokone venyy moneen käyttöön. Monivammaisten lasten kanssa tietokoneella voidaan harjoitella vaikka käden ja silmän yhteistyötä. Normaalikoulua käyvät kuulonäkövammaiset nuoret puolestaan seikkailevat internetissä eli maailmanlaajuisessa tietoverkossa.

– Internet on kova sana kurseilla-kin vapaa-aikana, mikrotukihenkilö **Rauno Jäntti** kertoo.

Pohjois-Amerikan jääkiekkoliigaan NHL:n kotisivu on yksi nuorten suosima vierailukohde internetissä. Tietoa haetaan myös kotimaisista kiekkoilijoista, omista harrastuksista kuten ratsastuksesta ja monesta muusta asiasta.

Rauno opettaa nuoria käyttämään tietokoneohjelmia, jotka ovat hyviä apuvälineitä kuulonäkövammaisille. Esimerkiksi Ovi-ohjelman avulla voi lukea sanoma- ja aikakauslehtiä. Postiohjelma ja Rosa-tekstipuhelin avaavat keskustelukanavan moneen suuntaan. Kurseilla ovat käytössä monet tietokoneohjelmat, joiden avulla voi harjoitella vaikka sanojen hahmottamista.

Monivammaisilapsia varten kuntoutumiskeskuksessa on niin sanottu kaappikone. Tietokone on sijoitettu mustaan kaappiin niin, ettei näkyvässä ole mitään muuta mielenkiintoista kuin tietokoneen ruutu. Näyttöpäätteen pinnassa on sähkökenttä, joten konetta voi käyttää näyttöruutua koskettamalla. Näyttöruudun saa eri asentoihin niin, että sen äärelle pääsee makaamalla, seisomatelineessä tai pyörätuolissa istuen.

Kuva vaihtuu koskettamalla

Kaappikoneessa käytetään yksinkertaisia ohjelmia. Yksi suosittu on sellainen, jossa kuvaruutuun koskemalla kuva vaihtuu.

– Se kehittää syy-seuraussuhteen ymmärtämistä, Rauno sanoo.

Rauno pitää tietokonetta hyvänä apuvälineenä. Sen avulla voi harjoitella monia asioita, se auttaa yhteydenpidossa ja helpottaa tekemisiä.

– Mutta tietokone ei ole itsetarkoitus! Tietokoneesta ei saa tulla niin tärkeä, että sen äärellä kaikki muu elämä unohtuu, Rauno muistuttaa.

Eija Halonen:

"Työstä iloa elämään"

Anu-Liisa Rönkä

Eija Halonen on viittomakielinen nuori kuurosokea. Hän on kotoisin Kajaanista, mutta asuu nykyisin Jyväskylässä. Hän toimii työssäkäyvien avustajana kuurosokeiden työllistymisprojektissa.

Ensimmäiseksi Eijasta panee merkille iloisen hymyn, joka valaisee kauniit kasvot. Sitten huomaa hiukset: pitkät vaaleat kutrit on palmikoitu kymmenille pienille leteille, jotka on sidottu ylös päälle.

Vasta 28-vuotias Eija on ehtinyt tehdä elämässään monenmoista. Hän on opiskellut siivoojan ammatin ja työskennellyt paitsi siivoojana myös kontaktiavustajana, lastenhoitajana ja nyt työssäkäyvien avustajana. Hän sanoo pärjänneensä työelämässä aina hyvin.

- Aluksi kun menin töihin, työkaverit eivät osanneet viittomakieltä. Oli pakko vaan yrittää kommunikoida jollain tavalla. Pikkuhiljaa opetin työkavereille muutamia viittomia.

Tällä hetkellä Eija työskentelee ammatillisen kuntoutuksen projektissa, jonka Arlainstituutti järjestää Antinkodin asukkaille Jyväskylässä. Projektin avulla Antinkodin kuurosokeat asukkaat pääsevät työharjoitteluun. Työpaikkoja on löytynyt erilaisista paikoista: kaupasta, vanhainkodista, suurkeittiöstä, postista, kynttilöitä valmistavasta tehtaasta ja monesta muusta paikasta. Projektiin osallistuva voi kokeilla erilaisia töitä selvittääkseen, mistä hän pitää ja mikä hänelle sopii.

"Haluan oppia lisää ja lisää"

Työssäkäyntiavustajana Eija käy töissä yhdessä työllistettävien kanssa, sillä he eivät selviydy työpaikoilla täysin itsenäisesti. Eija on tukena ja tarpeen mukaan ohjaajana.

- Viihdyn tässä työssä. Olen tavannut syntymästään kuurosokeita ja saanut paljon tietoa esimerkiksi

autismista. Motivaationi oppia lisää kasvaa koko ajan, Eija kertoo.

Eija on nähnyt myös työllistettävien viihtyvän työharjoittelussa. Eijan mielestä työ antaa elämään iloa ja vaihtelua.

- Ei tarvitse istuskella kotona yksinään, vaan voi tavata muita ihmisiä ja saa ulkopuolisia kontakteja.

Kaksikielisyys hyödyllistä

- Eija on kotoisin viittomakielisestä kodista. Perheen isä on kuuro ja äiti kuurosokea. Eijasta on kuitenkin tärkeä hallita myös suomen kieli, jotta hän pystyy keskustelemaan ihmisten kanssa töissä ja muualla missä ei puhuta viittomakieltä.

- Olen kiitollinen kummisedälleni, joka opetti minulle suomea. Oaan helposti lukea huulilta, lukea ja kirjoittaa.

- Eijan elämänkumppani on marokkolainen mies, joka on kuuro. Heidän kotonaan kukoistaa kaksi kulttuuria rinnakkain: suomalainen ja marokkolainen.

- Molemmat näkyvät esimerkiksi sisustuksessa ja syömisessä. Miehen kulttuuriin kuuluu syödä myöhään illalla tai jopa yöllä, Eija nauraa.

- Saan mieheltäni paljon oppia ja tukea. Hänen avullaan voin osallistua rohkeasti moniin asioihin.

Antinkodissa vapaa asunto

Antinkoti on kuurosokeiden palvelutalo Jyväskylässä. Siellä asuu tällä hetkellä kahdeksan monivammaista kuurosokeaa. Yksi asunnoista on vapaana.

- Sinne odotellaan halukasta tulijaa, ohjaaja Raija Vihervirta kertoo.

Kaikki asukkaat ovat mukana Arlainstituutin ammatillisen kuntoutuksen projektissa. Sillä on sama tavoite, kun palvelutalolla: itsenäistyminen, oman elämän hallinta ja omatoimisuus.

- Täällä ohjataan tekemään itse jokaisen henkilökohtaisten kykyjen mukaan, Raija Vihervirta sanoo.

Sen lisäksi että asukkaat käyvät töissä talon ulkopuolella, he tekevät tavallisia kodinhoitotöitä palvelutalossa. Antinkodissa on myös mahdollisuus harrastaa käden taitoja eli tehdä erilaisia tuotteita kompostointipusseista paperiruisiin.

Vapaa-aikana tehdään retkiä ja osallistutaan tapahtumiin.

Palvelu on viittomakielistä mutta myös muut kommunikaatiotavat ovat käytössä.

- Käytössä ovat muun muassa pictokuvat ja kehon kieli, jotka vahvistavat viittomakieltä.

Russ tuntee musiikin kehollaan

Anu-Liisa Rönkä

Musiikkispesialisti **Russ Palmer** tapasi hiljattain ystävänsä. Miehillä oli tarkoitus soitella yhdessä. Ystävää ei kuitenkaan saanut kitaransa samaan vireeseen Russin kitaran kanssa.

– Annahan minä yritän, Russ sanoi ja viritti oman soittimensa vireeseen ystävän kitaran kanssa.

– Russ, kuinka sinä teit sen? Sinunhan piti olla kuuro! Ystävä ihmetteli.

Kuulonäkövammaisen Russ Palmer viritti kitaransa kuten aina: hän tuntee äänen värinän ja tietää milloin soitin värisee oikeassa vireessä.

Russ on ollut vaikeasti kuulovammaisen syntymästään saakka. Usherin syndrooman takia Russilla on tällä hetkellä vähäinen kuulon jäännös matalan frekvenssin alueella ja kapea putkinäkö.

Russin ympärillä on kuitenkin aina

ollut musiikkia, sillä Palmerin perheen isä oli muusikko ja laulaja. Kotona oli piano, jota Russ alkoi soittaa kymmenvuotiaana. Hän kuuli pianosta matalat äänet ja tunsikin värähtelyn kehollaan. Pianoa seurasivat kitara, sähköurut ja kontrabasso, jota Russ opetteli soittamaan päästäkseen koulun orkesteriin.

Tärkeintä on nautinto

Rytmikoneella ja jalkabassolla varustettujen sähköurkujen äärellä Russ päätti unohtaa, miten musiikkia pitäisi soittaa nuottien mukaan. Hän alkoi improvisoida. Hän kehittelikin melodiana rytmisiä muunnelmia ja lisäsi sointia saadakseen äänestä mukavan ja täyteläisen. Tämä tekniikka ei miellyttänyt kaikkia.

– Tuo ei ole sitä, mitä nuoteissa lukee, pianonsoiton opettaja sanoi Russille.

– Mutta tämä on sitä, mistä minä pidän, Russ vastasi.

Nykyisin Russ soittaa ja säveltää täysin uskollisena omalle tyylilleen. Laadun tae on nautinto – se mikä musiikissa on tärkeintä. Musiikki voi tuottaa iloa, rentouttaa tai aktivoida. Musiikilla voi olla järisyttävä voima koskettaa ihmistä. Tästä Russilla on esimerkkinä tyttö, jonka hän tapasi kuurojen monivammaisten lasten hoitokodissa Norjassa.

Russ oli Norjassa järjestämässä ja tutkimassa musiikkiterapiaa Aks Hjemmet For Dove – kuurojenkodissa. Kuurojenkodin lasten joukossa oli vaikeasti vammaisen tytön, johon ei saatu mitään kontaktia. Russ aloitti tytön kanssa musiikkiterapian. Se tapahtui erityisessä musiikinaistimishuoneessa, jossa musiikki välittyi lattian alle asennettujen elementtien kautta värähtelynä koko keholle.

Yhteys musiikin avulla

Tyttö piti musiikista ensi hetkistä lähtien. Hän puhkesi hymyyn ja innostui tanssittamaan käsiään.

– Pian sain häneen yhteyden tamburiinin avulla. Tyttö paukutti tamburiinia, kun musiikki soi. Se oli jo paljon, sillä aikaisemmin meillä ei ollut mitään kontaktia hänen kanssaan, Russ kertoo.

Englannissa syntynyt Russ jatkaa työtään musiikkiterapian parissa Suomessa. Täällä häntä pitää opiskelu ja tietysti elämäkumppani **Riitta Lahtinen**. Russ on suorittanut – luultavasti ainoana kuurosokeana maailmassa – musiikkiterapiakurssin Sibelius-Akatemiassa. Hänet on juuri valittu kolme vuotta kestäväälle musiikkiterapian jatkokurssille Sibelius-Akatemiaan. Kurssin myötä Russ pätevoitettiin musiikkiterapeutiksi.

Russ luennoi musiikkiterapiasta eri maissa. Hän piti hiljattain useita luentoja Madridissa kuurosokeustyöntekijöiden kansainvälisen järjestön konferenssissa. Ahkera mies työskentelee jatkuvasti myös oman tutkimusprojektien parissa.

Russ toivoo, että mahdollisimman moni kuurosokea ja kuuro voisi nauttia musiikista tavallisessa elämässään.

– Monikaan ei ehkä ole saanut siihen tilaisuutta, eikä ole tiennyt, että se on mahdollista, Russ arvelee. Monelle musiikki saattaisi kuitenkin tarjota kokonaan uusia kokemuksia, voimia vaikeina hetkinä ja iloa tavalliseen arkeen.

Vertaistuki on kulkemista toisen rinnalla

Raili Karisaari

Kuurosokeiden ensimmäiset vertaistukijoiden koulutuspäivät pidettiin Helsingissä kesäkuun alkupuolella. Mukana oli kymmenen kuurosokeaa. Kouluttajana oli Kynnys ry: koulutussihteeri **Gunilla Sjövall**.

Kurssilla käytiin läpi vertaistukitoiminnan perusasioita ja mahdollisia toimintaan liittyviä ongelmia. Tärkeä osa kurssista liittyi tukijan ja tuettavan rooleihin. Tarkasteltiin mm. vertaistukijan roolia suhteessa avuntarvitsijaan ja siihen, mitä vaatimuksia tehtävä asettaa vertaistukijan persoonallisuudelle.

Mitä vertaistuki on?

Vertaistukitoiminta on palkatonta vapaaehtoistyötä. Vertaistuen peruslähtökohtana on tukijan ja asiakkaan samantyyppiset elämänkokemukset, jotka helpottavat ymmärryksen syntymistä. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että kuurosokea toimii auttajana toiselle kuurosokealle. Koska tukijalla on omakohtaista kokemusta asiak-

kaansa tilanteesta, kaikkea ei tarvitse selittää. Asiakas on myös tasavertaisessa asemassa tukijansa kanssa, koska ongelmat ovat molemmille samanlaiset.

Vertaistukijan tärkein työkalu on hänen oma persoonallisuutensa. Hän on ensin oltava Sinut itsensä ja oman vammansa kanssa. Henkilö ei voi tasavertaisena kohdata ja tukea toista ihmistä, ellei hän itse ole hyväksynyt omaa elämäntilannettaan.

Mitä vertaistuki ei ole?

Vertaistukitoimintaa ei pidä sekoittaa tukihenkilötoimintaan, vaikka molemmat perustuvat vapaaehtoiseen auttamistyöhön. Tukihenkilöt toimivat ystävänä vammaiselle, mutta heiltä usein puuttuu omakohtainen kokemus autettavan tilanteesta. Silti tukihenkilötoiminnalla on erittäin tärkeä paikka vammaisten palvelujärjestelmässä.

Vertaistukea ei myöskään pidä sekoittaa vertaisneuvontaan, joka on ammattimaista palkkatyötä.

Seija Troyano

Vertaisneuvojan tehtävä on auttaa ja neuvoa asiakastaan erilaisissa yhteiskunnan virkaportaisissa käyttäen apunaan koulutustaan ja omaa kokemustaan vammaisena. Vertaisneuvojen koulutus kestää seitsemän kuukautta.

Seijan kokemuksia

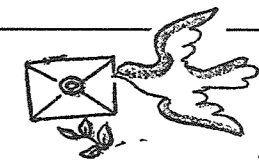
Suomen Kuurosokeat ry:ssä aloitettiin lähitoiminta vuonna 1990. Marraskuussa järjestettiin ensimmäinen kurssi, johon osallistui kymmenen kuurosokeaa, näiden joukossa myös **Seija Troyano**.

- Tuohon aikaan puhuttiin lähitoiminnasta, mutta idea on sama; vertaistuki on rinnalla kulkemista omien voimavarojen ja kykyjen puitteissa. Se on myös vapaaehtoista, luottamuksellista, tasa-arvoista, samantapaisten kokemusten jakamista ja niistä oppimista, Seija kertoo.

- Vertaistukijana voin kohdata toisen kuurosokean. Voin hyödyntää omaa elämäkokemustani kohdattessani ihmisiä, jotka kipuilevat uuden tilanteensa alkutaipaleella, tai yksinkertaisesti tarvitsevat kuuntelijaa.

Vertaistukena voin olla monella tavalla: Jonkun kanssa ajatuksia ja kokemuksia vaihdetaan kirjeitse. Joku soittaa, kolmas haluaa keskustella leirillä. Joku kutsuu kotiinsa, joku toinen tulee itse kotiin keskustelemaan. Vertaistukea voi antaa myös tiedottamalla: joku kuuntelee ja saa rohkaisua omaan tilanteeseensa.

- Vertaistukitoiminnan kehittäminen on uusi haaste kuurosokeille, jota toiminta aidosti kiinnostaa. Minusta itsestäni toiminnassa mukana oleminen on antoisaa ja mielekäästä. Tuntuu hyvältä kulkea kappaleen matkaa jonkun rinnalla ja jakaa kokemuksia, rohkaista.

Kuurosokea mies haluaa kirjeenvaihtoon viittomakielisen naisen kanssa. Ystävälliset vastaukset voi lähettää Tuntosarven toimitukseen nimimerkillä "Kirjeystävä".

Kuurosokea lapsi tavallisessa luokassa

Nancy Hartshorne

Artikkeli on lyhennetty käännös englanninkielisestä kuurosokeiden koulutusta käsittelevästä aikakauslehdessä *Deafblind Education* no 19 tammikuu-kesäkuu 1997. Lehti ilmestyy Iso-Britanniassa. (Käännös ALR.)

Poikamme Jacob on kahdeksanvuotias. Hänellä on alentunut kuulo ja näkö. Hän on tällä hetkellä alasteen toisella luokalla tavallisessa koulussa kotimme lähellä.

Iso-Britanniassa kuurosokeat lapset käyvät yhä useammin tavallista koulua yhdessä ei-vammaisten ikätoveriensä kanssa. Tällaisen integroidun opetuksen tavoitteena on ensinnäkin se, että lapsi oppii tietoja ja taitoja, joilla on käyttöä tavallisessa yhteiskunnassa. Vastakohtana on oppia asioita, jotka ovat hyödyllisiä vain erityisryhmässä. Toinen tavoite on se, että lapsi sosiaalistuu omaan luonnolliseen yhteisönsä.

Arvostamme elämää tavallisessa yhteisössä ja työllistymistä, ja toivomme että poikamme pääsee näistä asioista osalliseksi. Koulutus tavallisessa peruskoulussa tuntuikin hyvältä tieltä kohti näitä päämääriä.

Kuurosokeiden koulutuksessa on huomioitava kolme tärkeää seikka: viestintätaidot, liikkumistaito ja toiminnallinen opetusohjelma. Toiminnallinen opetusohjelma tarkoittaa sitä, että henkilölle opetetaan arkipäivän taitoja, eli niitä taitoja joiden avulla hän selviää maailmassa mahdollisimman itsenäisesti.

Kuurosokea voi esimerkiksi harjoittaa hienomotoriikkaansa lajittelemalla postia postilaatikoihin tai kattaa pöydät koulussa ruoka-aikaan. Nämä ovat tarpeellisia taitoja, ja näitä pidetään tarpeellisina töinä yhteiskunnassa. Ne myös edistävät sosiaalistumista tavallisten lasten kanssa.

Tämä johtaakin neljänteen seikkaan, jonka haluaisin lisätä listaan: sosiaaliset taidot. Ystävyysuhteet

ovat Jacobille tärkeitä. Tämän hetken leikkitoiverit ovat niitä ihmisiä, joista kasvaa yhteisömme johtajia, jotka voivat auttaa häntä, opettaa häntä ja palkata hänet työhön. Ne ovat myös niitä samoja ihmisiä, joiden kanssa hän jatkossakin sosiaalistuu.

Yhteiseen ohjelmaan mahtuu erilaisuutta

Kuinka me siis yhdistämme kaikki nämä seikat integroivassa opetuksessa? Jacob saa kaiken tuen ja palvelut, jotka hän saisi erityisluokalla erityiskoulussa. Hänellä on koko päivän avustaja, joka toimii tulkkina ja helpottaa sosiaalistumista ystävien kanssa. Jacob illa on joka päivä puhe- ja kuuloharjoittelua erityisopettajan kanssa.

Jacob osallistuu liikuntatunneille yhdessä luokkatovereiden kanssa ja saa fysioterapian tavallisen ohjelman ohessa. Koululounaalla hän saa syömistaitoihin liittyvää erityisterapiaa. Hän käy muiden lasten kanssa välitunnilla, samoin kuin musiikki- ja taidetunneilla. Hän saa kommunikaatio-ohjausta avustajaltaan pitkin päivää toiminnallisessa ympäristössä.

Tämä kaikki saattaa kuulostaa kaootiselta, mutta Jacob noudattaa päivittäin vakiintunutta aikataulua, johon hän on tyytyväinen. Se että

hänenäytyy kulkea ympäri koulurakennusta pitkin päivää, käy liikumisharjoituksesta.

Ongelmia saattaa tulla, jos muut oppilaat tekevät hyvin teoreettisia tehtäviä luokassa. Mutta ongelmia voidaan ylittää. Kun muut esimerkiksi kirjoittavat aineita, Jacob voi harjoitella kirjoittamaan nimeään tai nimensä ensimmäistä kirjainta.

Tällaisen ohjelman laatiminen vaatii paljon suunnittelua, eikä se aina ole helppoa. Onnistumisen kannalta on tärkeää, että kaikki koulutukseen osallistuvat ammattilaiset ovat innostuneita ja mukana suunnittelussa. Tämän ryhmän yhteistyön merkitystä ei voi liikaa korostaa.

Ystäviä pitää olla

Lapsella on tärkeä olla myös samanikäisiä ystäviä. Ystävät auttavat lasta sosiaalistumaan tavalliseen yhteisöön. Samanikäiset lapset sitäpaitsi ymmärtävät toisiaan monesti paremmin kuin me aikuiset lapsiamme.

Kuten sanottu, kokemuksemme Jacobin koulunkäynnistä tavallisessa luokassa eivät aina ole helppoja. Kaikki ei aina suju meidän haluamallamme tavalla. Mutta uskomme, että kun vain jatkamme työskentelyä kohti ihanteellista ohjelmaa, asiat jatkuvasti paranevat.

Uusia kasvoja

Heikki Majava ja Pirjo Neuvonen (RK)

– Tuntuu siltä, kuin olisin tullut koitiin. Monet asiat ovat osittain ennestään tuttuja; työtoverit, asiakkaat, arkirutiinit, toteaa Uudenmaan uusi aluesihteeriksi **Pirjo Neuvonen**.

– Eikö mikään asia ole muuttunut poissaolosi aikana?

– No, kyllä uuttakin on: tietokoneet ovat tulleet, keskustustoimisto on uudistunut.

Pirjo aloitti työnsä syyskuun alussa. Hän on toiminut Kouvolan aluesihteerinä vuosina 1987–1992. Sen jälkeen hän työskenteli Turussa TYKS:n kuntoutusohjaajana.

– Tämä aika on antanut aivan uutta kokemusta ja näkemystä aluesihteerin työstä. Tärkeä oppimani asia on yhteistyön merkitys eri tahojen välillä. Näen kuinka tärkeää on levittää tietoa vammaisten ongelmista ja tarpeista. Uskon, että nyt entistä tehokkaammin toimia asiakkaitteni hyväksi.

Pirjo on syntyisin Pieksämäeltä, mutta kertoo kiertäneensä Suomen lähes ristiin rastiin, eikä pääkaupunkiseutukaan aivan vieras ole. – Turusta jäin kaipaamaan kaunista Aurajokea ja mukavia ihmisiä, Pirjo toteaa. RK

Järjestösihteeriksi Heikki Majava tuli töihin keskustustoimistoon Helsingin yliopistolta, jossa hän työskenteli 2,5 vuotta hoitaen eri tehtäviä ja sijaisuuksia.

Heikki kiinnostui viittomakielestä 90-luvun alussa, kävi useita viittomakielen kursseja ja suoritti siviilipalveluksen Åvikissa. Sen jälkeen hän työskenteli Marjaana-kodissa. – Tutustuin niissä paikoissa jonkin verran kuurosokeisiin ja kuurosokeuteen, Heikki kertoo.

Heikin isä, Kalevi Majava, oli sokea ja kovasti aktiivinen Lapin näkövammaisten yhdistyksessä.

– Ehkäpä jotkut kuurosokeat muistavatkin hänet, Heikki arvelee.

Heikki on 33-vuotias. Hän on naimisissa ja perheessä on 14-vuotias Nadja-tytär.

– Sekä hirveä lauma erilaisia jyrsojaita lemmikkinä, Heikki nauraa. Vapaa-aikanaan Heikki harrastaa lukemista ja tykkää kiertää antikvariaateissa penkomassa hyllyjä ja tekemässä löytöjä. ALR

Aika on sienten

Anu-Liisa Rönkä

Sienisyksy on ollut erityisesti herkutattien aikaa. Niitä on putkahdellut pintaan runsaasti elokuun alusta alkaen. Mikäli loppusyksy on sopivan kostea, luvassa on vielä kunnan sato myöhäissyksyn sieniä: suppilovahveroa, kelta- viiru- ja sinivalmuskaa, härmämälikkaa ja kuusilahokkaa.

Sienisato on tänä syksynä epäta-sainen. Savossa ja Etelä-Karjalassa sieniä ei ole juuri näkynyt, kun taas Oulun, Kainuun ja Etelä-Lapin tienoilla sieniä on löytynyt mu-kavasti. Uudellamaalla sieniä löy-tyy paikoitellen, kertoo Marttaliiton sieniasiantuntija **Pirjo Kytövuori**.

Sieniä löytyy parhaiten sekametsis-tä, joissa kasvaa eri puulajeja. Myö-häissyksyn sieniä löytyy myös ka-ruista männiköistä ja harjumaas-tosta.

– Sinivalmuskaa ja härmämälikkaa saattaa löytyä jopa kotipihalta, hei-nä- ja lehtikasoista, Kytövuori ker-too.

Kytövuori muistuttaa, että vain sel-laisia sieniä saa poimia, jotka tun-

tee ja tietää, etteivät ne ole myr-kyllisiä.

Sienet ovat hyvää kevyttä ravintoa, jossa on vähän energiaa. Niissä on kuitua eli sulamatonta ainesta, jota ravinnossa on hyvä olla. Niissä on myös joitakin vitamiineja.

– Uusimman suomalaistutkimuksen mukaan joissakin sienissä, erityi-esti suppilovahverossa, on D-vi-tamiinia, jota ruoka-aineissa on yleensä aika vähän, kertoo Kytö-vuori.

Älä poimi tien varresta!

Ympäristömyrkyt ovat sienestäjän harmi, sillä sienet keräävät tehok-kaasti myrkkyyä. Sieniä ei pitäi-sikään poimia vilkkaiden teiden varsilta, läheltä teollisuuslaitoksia tai kaupungin lannoitettuja puutar-voja. Sieniapajalta pitäisi olla aina-kin 100–200 metrin matka vilkkaalle tielle.

– Maittavan aterian sienistä saa nopeasti vaikka niin, että paloitte-lee mietoja sieniä pannuun, lisää sipulia ja rasvaa ja antaa paistua. Voi nauttia sellaisenaan tai leivän kanssa, kertoo Pirjo Kytövuori.

Kirjoitustalkoot:

Runoja ja novelleja arjen keskeltä

Kuurosokeiden 3. valtakunnallinen kulttuuripäivä on suunnitteilla ensi syksyksi. Siinä yhteydessä on ajateltu julkistaa myös uusi kirja. Alustavien suunnitelmien mukaan kirja sisältäisi kuurosokeiden runoja, novelleja ja mietelmiä.

Vuosien aikana monien pöytälaattikkoon on kerääntynyt runoja, mietelmiä, novelleja ja muuta julkaittavaksi sopivaa. Joillakin voi olla koossa jopa kokonaisen romaanin ainekset. Monilla teistä saattaa myös olla mielessä hauskoja ja mielenkiintoisia aiheita, jotka odottavat vain inspiraatiota, innostusta kirjoittamiseen.

Nyt on sopiva hetki kaivaa vanhat kirjoitukset esiin tai ryhtyä kypsyttämään uusia ideoita.

Tuntosarvi-lehti kutsuu kaikki kuurosokeat mukaan kirjoitustalkoisiin; aiheemme on tällä kertaa **Totta ja tarua arjen keskeltä!** Aikaa aiheen kypsyttelyyn ja kirjoittamiseen on tämän vuoden loppuun saakka. Kerromme asiasta lisää loppuvuoden Tuntosarvi-lehdissä. Mutta nyt on tärkeintä, että asia pannaan hautumaan.

Kenestä Vuoden Kirjoittaja 1997

Keväällä Toimitusneuvostossa käytiin keskustelua Vuoden Kirjoittajan valinnasta. Vuoden Kirjoittaja valitaan lukijäänestyksenä, johon voivat osallistua kaikki halukkaat.

Myös tänä vuonna on tarkoitus järjestää lukijäänestys. Jokainen voi jo nyt alkaa miettimään omaa ehdokastaan. Äänestysaika alkaa joulukuussa.

Samalla toivomme lukijoilta ehdotuksia siitä, miten Vuoden Kirjoittajan valinta pitäisi tulevaisuudessa järjestää. Pitäisikö valinta jättää esimerkiksi toimitusneuvoston tehtäväksi. – Mietipä, mikä on Sinun mielestäsi paras valitsemistapa.

Vuoden Kirjoittaja 1997 julkistetaan kevättalvella. Kirjoittaja-kiertopalkinto on perinteisesti luovutettu yhdistyksen kevätkokouksen yhteydessä. RK

Mikä paras tekstikoko?

Vuoden alkupuoliskolla toimitus sai useita valituksia, jotka koskivat lehtemme tekstikokoja. Lupasimme tämän vuoden aikana ottaa selvää, mikä tekstikoko ja -tyyppi olisi sellainen, että se tyydyttäisi mahdollisimman monia.

Olemme kokeilleet erilaisia tekstikokoja. Vuoden ensimmäisessä numerossa käytetimme normaalia 15 pisteen kirjasintyyppiä, maaliskuun lehdessä käytimme lihavoitua tekstiä ja sen jälkeen siirryimme normaalivahvuiseen mutta suurempaan tekstikokoon. Nyt pyydämme Sinua, hyvä lukija kertomaan, mikä näistä lehdistä on mielestäsi helpoin lukea.

Sanotaan, että yksi valokuva puhuu enemmän kuin sata sanaa. Tuntosarvessa kuvia on käytetty melko vähän. Siitäkin asiasta on tullut erilaisia mielipiteitä; toiset haluavat lisää kuvia, toisten mielestä kuvat joutaisivat kokonaan pois. Mitä mieltä Sinä olet, tarvitaanko kuvia?

Täytä alla oleva kyselykuponki, ja palauta se keskustoimistoon Tuntosarven päätoimittajalle alla olevalla osoitteella. Samalla kupongilla voit antaa kommentteja myös muista lehtemme ulkonäköseikoista.

Palautusosoite:

Suomen Kuurosokeat ry
Päätoimittaja Anu-Liisa Rönkä
Uudenmaankatu 28 A
00120 Helsinki

Mielestäni paras tekstikoko on numerossa:

1/97 3/97 8/97 Ei kuvia:

Kyllä kuvia:

Paras tämän vuoden Tuntosarvi-lehdistä on mielestäni:

Sisällöltään Ulkoasultaan

Ehdotan isokirjoituslehteen seuraavia muutoksia:.....

.....
.....
.....